

Narzędzia pracy z dziećmi, w tym jak łączyć potrzeby dzieci/młodzieży z potrzebami społeczności lokalnych.

Materiały szkoleniowe

Warszawa 24-11-2013

Przygotowanie: Katarzyna Szczeniowska

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ SZWAJCARIĘ W RAMACH
SZWAJCARSKIEGO PROGRAMU WSPÓŁPRACY Z NOWYMI KRAJAMI
CZŁONKOWSKIMI UNII EUROPEJSKIEJ

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

POTRZEBY DZIECI I MŁODZIEŻY

Potrzeba to stan, w którym jednostka odczuwa chęć zaspokojenia jakiegoś braku, np. poprawienia sobie warunków życia, utrzymaniu gatunku, osiągnięciu pozycji społecznej i in. Potrzebie zwykle towarzyszy silna motywacja, niekiedy utożsamia się ją więc z motywem, kiedy indziej znów z popędem lub instynktem. Psychologowie dzielą potrzeby na biologiczne i psychiczne.

Potrzeby biologiczne są wrodzone. Należą do nich przede wszystkim: potrzeba pobierania pożywienia i wody, potrzeba oddychania, snu odpowiedniej temperatury otoczenia, unikania bólu.

Potrzeby psychiczne powstają stopniowo i niejako “na bazie” potrzeb biologicznych.

Do najważniejszych potrzeb psychicznych należą:

- potrzeba bezpieczeństwa,
- potrzeba poznawcza,
- potrzeba aktywności,
- potrzeba samodzielności, wzrostu, rozwoju, osiągnięć,
- potrzeba kontaktu emocjonalnego, społecznego,
- potrzeba przynależności,
- potrzeba akceptacji, uznania, dodatniej samooceny,
- potrzeba posiadania,
- potrzeba sensu życia.

Potrzeba bezpieczeństwa

Należy do najważniejszych potrzeb psychicznych. Jej niezaspokojenie najczęściej prowadzi do zaburzeń funkcjonowania układu nerwowego. Jeśli rodzice troszczą się o zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa, budzą wiarę dziecka we własne możliwości to dziecko będzie przeżywać mniej zagrożeń. Nie można uchronić dziecka przed wszystkimi zagrożeniami, dlatego najważniejszym zadaniem jest przygotowanie do radzenia sobie z nimi, kształtowanie takiej postawy, by nie

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

dominowały w niej elementy lękowe, a równocześnie by dziecko nie wyobrażało sobie rzeczywistości zbyt “różowo”.

Potrzeba poznawcza

Jest to bardzo ważna potrzeba wieku młodszego szkolnego. Dziecko zaspokaja ją przez korzystanie ze środków masowego przekazu i poprzez naukę szkolną. Dziecko powinno skoncentrować swoją uwagę na poznawanych treściach. Ich poznawaniu powinny towarzyszyć ciekawość i zainteresowanie.

Potrzeba aktywności

Aktywność jest u dziecka jednym z najważniejszych czynników rozwoju. Gdy dorośli stawiają zbyt wysokie wymagania, by dziecko by dziecko zawsze było grzeczne, nie biegało, było cicho, nie umożliwiają mu zaspokojenia potrzeby aktywności. W takich warunkach dziecko staje się bierne, mało aktywne, albo też buntuje się przeciw rodzicom. Zaspokajanie tej potrzeby należy do najważniejszych zadań wychowania, jest jednym z elementów przygotowania dzieci i młodzieży do dorosłego, samodzielnego życia.

Potrzeba samodzielności, wzrostu, osiągnięć, rozwoju

Potrzeba ta najsilniej przejawia się w wieku dorastania, a w wieku młodszym szkolnym wybija się na pierwszy plan. Dziecko podejmuje różne czynności samo, czasem samowolnie. Niezaspokajana potrzeba samodzielności powoduje, że dziecko ciągle oczekuje pomocy lub buntuje się, nawet oszukuje, próbuje zaspokoić tę potrzebę w środowisku lokalnym. Rodzice powinni tak rozwijać tę potrzebę, by była ona realizowana w sposób wszechstronny i obejmowała wszystkie możliwości, uzdolnienia, właściwości psychiczne dziecka oraz by była to też potrzeba samorealizacji.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Potrzeba kontaktu

U dziecka w wieku 9-11 lat nasila się potrzeba obcowania z rówieśnikami. Dziecku mniej zależy na kontakcie z dorosłymi, często niecierpliwia je przejawy serdeczności, nudzi długa rozmowa. W grupie rówieśniczej dziecko wybiera sobie 1, 2, 3 kolegów lub koleżanki – prawie zawsze są to dzieci tej samej płci co ono samo. Rodzice muszą pozwolić na odwiedzanie kolegów i zapraszanie ich do siebie, na wspólne zabawy na podwórku itd.

Potrzeba przynależności

Pierwszą grupą społeczną, do której dziecko przynależy jest rodzina. Im dziecko jest starsze, im bardziej samodzielne tym bardziej pragnie być niezależne, tym trudniej podporządkowuje się. Jeśli rodzice uwzględniają tę jego potrzebę, czuje się ono w rodzinie dobrze. Dzieci w wieku młodszym szkolnym przejawiają wyraźną potrzebę przynależności do grupy pozarodzinnej: Do klasy szkolnej, paczki koleżeńskiej. Dziecko pragnie upodobnić się do członków grupy, do której należy, naśladować ich. Pragnieniu naśladowania wzoru osobowego towarzyszy jednocześnie chęć odrębności, zaznaczenia swojej indywidualności. Rodzice powinni to uszanować, a jednocześnie tak żyć, by dzieci pragnęły ich naśladować.

Potrzeba akceptacji

Potrzeba ta przejawia się w każdym okresie rozwoju człowieka. Pozytywna opinia rodziców o możliwościach ich dziecka jest szczególnie ważna. Jeśli rodzice stale czynią dziecku uwagi i krytykują je –może wytworzyć się w nim poczucie małej wartości, kompleks niższości. Niezaspokojenie tej potrzeby powoduje napięcie psychiczne, a pod jego wpływem dziecko rezygnuje z wysiłku (zawsze jest źle – nie będę się starał) lub też zachowuje się agresywnie: jest aroganckie, niegrzecznie odpowiada, dokucza kolegom, niszczy zeszyt ze złą oceną.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Potrzeba posiadania

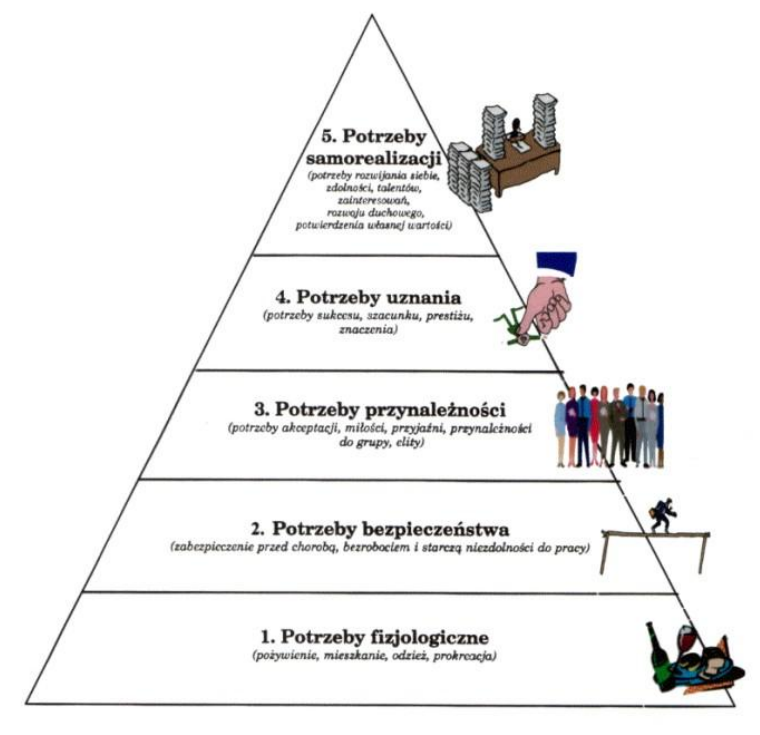
Dzieci pragną mieć różne przedmioty dla samej przyjemności ich posiadania. Dzięki nim zaspokajają także potrzebę zwracania na siebie uwagi innych, uznania z ich strony. W młodszym wieku szkolnym potrzeba ta współwystępuje z innymi do realizacji różnego rodzaju aktywności, zainteresowań. Posiadane przez dziecko przedmioty, kolekcje często przyczyniają się do uzyskania pozytywnej oceny rówieśników, zdobycia lepszej pozycji w grupie.

Potrzeba sensu życia

Potrzeba ta dotyczy ludzi dorosłych, ale kształtować zaczyna się w wieku dziecięcym. Dziecko początkowo nie zdaje sobie sprawy z idei przewodniej, z sensu leżącego u podstaw wszystkiego, co czyni. Uświadamianie tego sensu jest zadaniem dorosłych, np. uzasadnianie sensu podejmowanej czynności – np. jedz marchewkę bo jest zdrowa i ma dużo witamin, więc będziesz silny i zdrowy. Rodzice powinni zachęcać dziecko do rozwijania, usprawniania funkcji poznawczych, umiejętności, i uzdolnień i wskazywać dziecku odległe cele, do których osiągnięcia przygotowuje się dziecko przez swoją naukę, pracę, wykonywanie codziennych obowiązków. Te cele są ukierunkowane na realizację różnych wartości w przyszłości.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

HIERARCHIA POTRZEB WG ABRAHAMA MASŁOWA

WOLONTARIAT JAKO NARZĘDZIE PRACY Z DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ

Zaangażowanie dzieci i młodzieży w działania wolontariacie:

- wspiera kształtowanie się istoty społecznej
- pomaga w rozwoju osobowości aktywnie rozwijającej się, twórczej, odnajdującej się w nowych rolach społecznych, samodzielnej i otwartej,
- uczy akceptowania własnej autonomii,
- propaguje postawę stale rozwijającą się,
- ćwiczy zdolność do podejmowania inteligentnych, adekwatnych decyzji,
- uczy brania odpowiedzialności za własne zachowanie,
- ćwiczy umiejętność elastycznego dostosowania się do nowej sytuacji,
- uczy kreatywnego wykorzystywania nabytej wiedzy,
- ćwiczy umiejętność współpracy i realizacji własnych celów.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

SZKOLNY KLUB WOLONTARIUSZA-KROK PO KROKU

- Wyłonienie koordynatora Szkolnego Klubu Wolontariusza
- Dokonanie "mapy" potrzeb.
- Przygotowanie personelu do przyjęcia wolontariuszy.
- Promocja Klubu Wolontariusza.
- Przygotowanie szkoleń dla członków Klubu.
- Opracowanie rocznego planu działania Klubu.
- Monitorowanie pracy uczniów.
- Opracowanie zasad pracy Klubu.
- Prowadzenie grup wsparcia dla wolontariuszy.
- Współpraca z partnerami.

UCZEŃ - WOLONTARIUSZ W SZKOLE

Pomimo tego, że ustawa nie określa w sposób wyraźny wieku wolontariuszy przyjmuje się, że nie powinni mieć mniej niż 13 lat, ponieważ małoletni nie ponoszą odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę (art. 426 k.c.).

Dzieci do 13 roku życia mogą być jednak wolontariuszami w ramach zajęć pozalekcyjnych. W tym przypadku zawieranie porozumień bezpośrednio z uczniami nie jest wymagane.

WOLONTARIUSZ W PLACÓWCE OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ

Przy realizacji opieki i wychowania można korzystać z wolontariatu (art. 81 ust. 9 ustawy z dnia marca 2004 r. o pomocy społecznej).

Warunki, jakie musi spełniać wolontariusz są określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych:

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Osoba pełnoletnia, mająca zdolność do czynności prawnych, nie karana za przestępstwo, wobec której nie toczy się postępowanie o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, ubezpieczona przez dyrektora placówki od odpowiedzialności cywilnej, poinformowana o specyfice pracy wychowawczej i konieczności zachowania tajemnicy... itd.

WOŁONTARIUSZ NIEPEŁNOLETNI W PLACÓWCE OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZEJ

Jedynym rozwiązaniem umożliwiającym wolontariuszowi pracę w tego typu placówkach są wspólne wizyty całej grupy wolontariuszy z prawnym opiekunem np. nauczycielem.

POTRZEBY SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH I FORMY ICH REALIZACJI POPRZEZ WOŁONTARIAT

Możliwości działań realizowanych przez wolontariuszy szkolnych są bardzo liczne. Mogą oni działać zarówno na terenie szkoły na rzecz wspólnoty szkolnej, jak i poza nią na rzecz środowiska lokalnego lub też konkretnej grupy odbiorców (np. osób starszych, samotnych, bezdomnych, sierot, zwierząt). Mogą także włączać się w przedsięwzięcia realizowane w skali ponadlokalnej, od inicjatyw powiatowych, ogólnopolskich po akcje międzynarodowe.

Zaangażowanie wolontariuszy może mieć charakter zarówno stałej współpracy z zewnętrzną placówką, jak i jednorazowych lub też cyklicznych działań akcyjnych.

Formy pracy stałej:

- regularna służbę w placówkach pomocowych: domach opieki społecznej, przedszkolach, pomaganie w lekcjach swoim rówieśnikom.
- pielęgnacja osoby w podeszłym wieku, chorych, inwalidów, dotkniętych
- nieuleczalnymi schorzeniami.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

- walka z dyskryminacją, której ofiarami padają często niepełnosprawni, nieporadni "życiowo", bezdomni.
- praca z dziećmi, organizowanie im czasu, czytając bajki, uczą dzieci podstaw alfabetu.
- dbanie o środowisko naturalne, np. badanie czystości rzek
- inne prace, by polepszyć warunki "życia społeczności, którym pomagają
- dołączanie do tych, którzy walczą o prawa człowieka, uczestniczą w budowaniu demokracji w wielu krajach Świata.
- nawiązywanie kontaktów zagranicznych, przy użyciu nowoczesnych technologii
- walka o godność człowieka, oraz szacunek dla każdej istoty ludzkiej.

Formy **pracy krótkoterminowej:**

- działania okresowe,
- działania związane z ekstremalnymi sytuacjami
- akcje
- udzielanie pomocy w szczególnych przypadkach klęsk żywiołowych, poprzez włączenie się do działań instytucji pomocowych (np. Polskiej Akcji Humanitarnej, oraz rozmaitych fundacji.
 - Udzielanie wsparcia ofiarom klęsk żywiołowych – odbudowywanie domów, wiercenie studni
 - Wyjazdy
 - Zbiórki pieniędzy
 - Happeningi i kampanie społeczne

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

PODZIAŁ WOLONTARIATU ZE WZGLĘDU NA ZAKRES DZIAŁAŃ

Wolontariat szkolny

Pierwszym Środowiskiem, w którym pracują młodzi wolontariusze, jest Środowisko szkolne. Tutaj wolontariusze organizują:

- zbiorki żywności,
- pomoc finansową dla potrzebujących uczniów szkoły poprzez zorganizowanie loterii fantowej, szkolnej dyskoteki lub uczniowskiej imprezy integracyjnej
- kiermasze ręcznie wykonywanych ozdób, kartek czy upominków, z których dochód przeznaczany jest na pomoc chorym i niepełnosprawnymi.
- koleżeńska pomoc w lekcjach, odwiedzanie niepełnosprawnych rówieśników w ich domach.
- zbiórki podręczników i książek
- prowadzenie akcji informacyjnych i edukacyjnych
- uwrażliwianie kolegów na problemy Światowe, tworzenie szkolnych gazetek, przygotowanie apelów szkolnych dotyczących idei pomagania
- warsztaty prowadzone przez uczniów (np. tworzenie biżuterii, taneczne)
- przygotowanie imprez tematycznych: Andrzejek, Mikołajek
- organizowanie pogadanek, np. na temat AIDS na Świecie, Światowego Dnia Walki z Głodem
- działania kulturalne: szkolne spektakle, tworzenie dekoracji,

Wolontariat lokalny

- otwarcie się na osoby potrzebujące poza szkołą,
- zdobywanie informacji o potrzebach Środowiska w Ośrodku Pomocy Społecznej, w Miejskim Ośrodku Pomocy, za pośrednictwem pedagogów, psychologów, przez kancelarie parafialne.
- systematyczne odwiedzanie sąsiadów – robienie zakupów, przynoszenie obiadów;

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

- Centra Pomocy Rodzinie, gdzie pomagają dzieciom z rodzin zastępczych w nadrobieniu zaległości szkolnych.
- służbą pomocą w domach opieki społecznej: regularnie organizują czas, wychodzą na spacer, wykonują proste
- zabiegi pielęgnacyjne, a także przygotowanie cyklicznej inscenizacji i przedstawienia, połączone ze spotkaniami międzypokoleniowymi.
- organizacje imprez o charakterze kulturalnym i integracyjnym dla podopiecznych placówek funkcjonujących w środowisku lokalnym
- przygotowanie spektakli dla: seniorów, przedszkoli;
- odwiedzanie seniorów Domów Pomocy Społecznej w Dniu Babci i Dziadka (z wręczeniem własnoręcznie przygotowanych laurek, upominków i łakoci);
- sprzątanie cmentarzy, porządkowanie parków i placów zabaw,
- rejestrowanie na fotografiach bogactwa kultury swojego środowiska, poznanie historii terenu oraz jego walorów topograficznych, a równocześnie rozwijanie postaw prospołecznych.
- Zbiórki pieniędzy dla potrzebujących
- przygotowywanie świątecznych paczek dla seniorów bądź dzieci z Domów Dziecka
- realizacja bądź udział w partnerskich projektach.
- sprzątanie świata w gminie, np. we współpracy z lokalną organizacją ekologiczną;
- zbieranie baterii;
- Współpraca ze schroniskiem dla zwierząt: zbiórka artykułów na rzecz schroniska, dyżury w schronisku, wyprowadzanie psów na spacer
- zbiórka nakrętek (na rzecz chorych spoza szkoły);
- zbiórki maskotek dla hospicjum, szpitala psychiatrycznego lub świetlicy;
- projekt „Pola nadziei”

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Wolontariat krajowy

- włączanie się w akcje ogólnopolskie i działanie z ich ramienia na swoim terenie, np. „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”, „Góra grosza”, bądź przygotowuje podobne inicjatywy w swoich miejscowościach
- współpraca z Polska Akcja Humanitarną, z Fundacją „Mam marzenie”, pomagając dzieciom ze schorzeniami hematologicznymi
- realizowanie programu czytania w ramach projektu „Poczytaj mi, przyjacielu”.
- Wspomaganie domów dziecka, domów samotnej matki, na bieżąco śledzenie działań fundacji i stowarzyszeń pomocowych, co pozwala momentalnie reagować i włączać się w różne akcje.

Wolontariat globalny

- rozwój współczesnej technologii, a co za tym idzie szybki przekaz informacji pozwalają na niesienie pomocy nie tylko w innych krajach, ale i na innych kontynentach
- wolontariusze pomagają w krajach, które dotykają klęski, gdzie cierpią ludzie.
- zbieranie artykułów szkolnych oraz środków czystości, które przekazują jednostkom misyjnym w ubogich państwach,
- uczestniczenie w zbiorkach funduszy na rzecz Afryki.
- wspieranie misjonarzy, którzy wyjeżdżają do krajów Trzeciego Świata
- patronat indywidualny nad dziećmi z Afryki (adopcja na odległość), polegająca na wsparciu indywidualnego dziecka będącego podopiecznym placówki, która przeciwdziała chorobom dzieci na skutek głodu; dzięki takiej pomocy dziecko ma zapewnioną naukę w szkole i wyżywienie. Młodzież często utrzymuje kontakt listowny z takim dzieckiem, nawiązuje relacje koleżeńskie.

Wolontariat w szkole przynosi wielowymiarowe korzyści – dla uczniów, szkoły i środowiska lokalnego, które dzięki aktywności społecznej staje się środowiskiem aktywnym, współpracującym, w którym problemy społeczne mieszkańców rozwiązywane są wspólnymi siłami wielu podmiotów.

Projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Polecana literatura:

1. „Wolontariat w szkole. Organizacja i prowadzenie szkolnego wolontariatu” - Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu
2. „Jak organizować wolontariat w szkole” – K. Braun, B. Frąszczyk
3. „Diagnoza potrzeb młodzieży w środowisku lokalnym” – A. Urbanik, A. Goldys, A. Daszkowska – Kamińska

Adresy przydatne w organizacji pracy wolontariatu:

1. <http://bibliotekawolontariatu.pl>
2. http://ogloszenia.ngo.pl/organizacja_szuka_wolontariusza
3. <http://www.ceo.org.pl/pl/projekt/oferta>
4. http://pah.h2.pl/jak_mozesz_pomoc,wolontariat_w_pah.html
5. <http://swiatnatak.pl/programy.html>
6. <http://www.dzialasz.pl/>
7. <http://www.wolontariat.org.pl>
8. <http://www.wolontariatwszkole.pl>
9. <http://centrum.mscdn.pl/>
10. <http://www.wcies.edu.pl/>
11. <http://www.glos.pl/>
12. <http://www.otwartaszkola.men.gov.pl/>
13. <http://www.szkolazpasja.men.gov.pl/>